KOM UD OG LÆR!

- om Andelstidens landsby

Forløb 16
NAT/TEK
HISTORIE
4-6 klasse

KEND DIN **LANDSBY**

Andelstiden (ca. 1860-1950) er landsbyernes storhedstid. En spændende tid med nye åndelige strømninger og ny teknik. Fæstebønderne fra det gamle landsbyfællesskab blev selvejere og skabte et nyt fællesskab i andelsbevægelsen.

I dette forløb tager eleverne ud for at lede efter sporene fra andelstiden i deres landsby og se nærmere på andelsbevægelsen og hvad der blev af den.

Sporene findes
Det gamle andelsmejeri ligger der endnu, ligesom andre af andelstidens bygninger. På en vandretur i landsbyen finder vi husene, der engang var brugsforening, foderstofforretning og frysehus.

Fællesskabet i dag
Dele af andelstanken findes fortsat i bl.a. Brugsen og vandværket – og det gamle forsamlingshus lever endnu. Eleverne besøger stederne og taler med nutidens ”andelsfolk” om udviklingen indenfor andelsbevægelsen.

Forord:

Hæftet beskriver et forløb, hvor eleverne dykker ned i et stykke spændende lokalhistorie nær ved jeres skole. Forløbet skal ses som et forslag, der kan rettes til efter lokale forhold og klassens behov.

Udgangspunktet er nærområdet ved jeres skole i Hedensted Kommune, med det særpræg, der findes lige på jeres sted. Der fokuseres på den lokale historie, men fra det nære kigger vi også ud i Danmark og den store verden.

Eleverne kommer til at arbejde med helt lokalt stof og får hermed en bedre indsigt i deres lokalområde. Det gør arbejdet nærværende, og ofte kan eleverne supplere med viden hentet fra familie og bekendte.

Forløbet er et ud af mange KOM UD OG LÆR! - tilbud fra Glud Museum, hvor undervisningen flyttes ud i nærområdet med hjælp fra museets kultur- og naturvejleder.

En uundværlig samarbejdspartner er lokalarkiverne og lokale beboere, hvor vi henter guld i form af lokalhistorisk viden og de mange gode historier, der findes i gemmerne.

Det kan også være en god idé at besøge et af museerne. Her kan man få en spændende dag med aktiviteter og mulighed for at komme tæt på livet, som det var i gamle dage.

Hvis I har idéer til ændringer og forbedringer, så sig endelig til, så vi kan få gjort hæfterne så anvendelige som muligt.

Kontakt: Glud Museum, Jens Kjær
Tlf. 42 67 43 13 – E-mail: jk@gludmuseum.dk

Indhold:

Forord	2
Planlægningsmøde	3
Læringsmål	3
Timeforbrug	3
Elevernes forberedelse	4
Uddannelsesturen	5
Tilbage i klassen	6
Resultat = Guidet tur	7
Evaluering	8
Baggrundsmateriale	9
Brug museerne	10

Planlægningsmøde:

Glud Museum hjælper gerne med at planlægge og gennemføre et forløb ved jeres skole. Kontakt derfor museets kultur- og naturvejleder i god tid, så I kan få aftalt et planlægningsmøde og datoer for forløbet.

På planlægningsmødet rettes forløbet til, så det passer til klassens behov og mulighederne i skolens nærområde.

Læringsmål fastsættes og forløbet tilrettes i forhold til det.

Der afstemmes forventninger og aftales fordeling af opgaver.

Museet kan bl.a. hjælpe med:

Kontakt og aftaler med lokalarkiv.
Kontakt til lokale borgere, der kan hjælpe.
Baggrundsmateriale (relevante bøger, artikler, historie til forberedelse, kort mv.).
Gennemføre tur og aktiviteter.
Evt. museumsbesøg.

Læringsmål:

Læringsmål aftales med læreren. Forløbet kan som eksempel lægge mere eller mindre vægt på brug af IT.

Læringsmål for faget historie:

- Du kan fortælle om Hedensted i oldtiden, middelalderen, andelstiden og nutiden.
- Du har kendskab til det lokalhistoriske arkiv.
- Du kender kilder til lokalhistorien – bøger, avisartikler.
- Du kan finde digitale kort på kommunens hjemmeside og kopiere udsnit af kort og luftfotos
- Du kan skanne gamle billeder og printe dem ud..

Timeforbrug:

Planlægnings-møde	Elevernes forberedelse	På tur	Tilbage i klassen	Præsentation og evaluering
2 timer	2 timer	4 timer	2 timer	2 timer

Timerne kan samles på temadage eller fordeles over flere uger. Turen på 4 timer kan evt. være 2 x 2 timer.

Elevernes forberedelse:

Andelsbevægelsen?

Klassen tales sammen om Andelstiden.
Hvad vil det sige at være fælles om at eje noget – at være andelshaver?

Baggrundshistorien

Baggrundsmaterialet "Andelstiden" læses højt og der vises gamle kort og luftfotos fra Hedensted Kommunes hjemmeside – hedensted.dk – søg efter "Digitale kort".

Hvilke fordele kan der være ved at have andelsselskaber?
Hvad kunne man f.eks. være fælles om i dag?

Gruppearbejde

Eleverne deles i grupper á 3, der hver skal formidle historien om et andelsselskab/andelsforening:

Mejeriet – Brugsen – Forsamlingshuset – Vandværket – Sparekassen - Frysehuset.

Planlægning af tur

Grupperne skal ud på egen hånd og der skal laves aftale med lokalarkiv og de steder og beboere, der skal besøges. Glud Museums K/N-vejleder hjælper.

Eleverne forbereder spørgsmål, som de skal have med ligesom de også skal huske mobiltelefon til at tage fotos med.

Ud på research:

Lokalarkivet

I lokalarkivet kan I finde gamle billeder af andelstidens bygninger. Som regel er der også avisartikler eller måske små hæfter fra jubilæer og andre mærkedage. De frivillige på arkivet kan ofte selv bidrage med historier fra andelstiden.

Før og nu

Måske fandt eleverne gamle billeder på lokalarkivet, der viser husene dengang for 75-100 år siden.

Måske kan I få lov til at kigge nærmere på nogle af stederne nu og tale med dem, der bor der.

Hvordan ser der ud nu? Tag billeder.
Hvilke ændringer der er sket.

Forsamlingshuset

Af andelstidens mange selskaber og foreninger er forsamlingshuset et af de få, der stadig findes i flere landsbyer. I kan sikkert få lov at kigge ind – og måske kan i lave en gang gymnastik, et bal eller måske begravelseskaffe, som der har været i huset utallige gange gennem tiden.

Brugsen

Brugsforeningerne var nogle af de første andelsselskaber i Danmark. Hvordan fungerer andelsselskabet i dag? Prøv at få et interview med brugsuddeleren.

Tilbage i klassen:

Tilbage på skolen går grupperne i med at skrive tekst og sortere billeder til deres præsentationer.

Posters

Det giver et godt overblik at præsentere sin viden på poster. Her kan man sætte nye og gamle fotos op og tilføje tekst til forklaring.

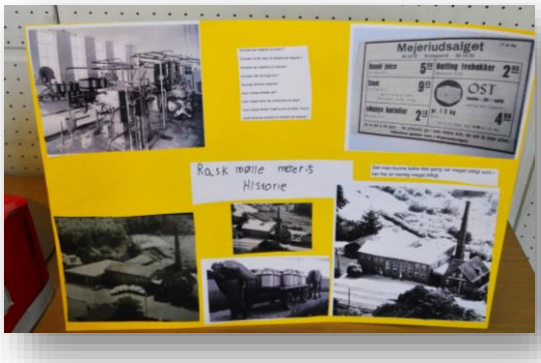

Bykort

Et stort kort over landsbyen tegnes op ved fælles hjælp og Andelstidens bygninger placeres på kortet i form af billeder og en kort tekst.

Udstilling

Kort og posters udstilles så resten af skolen også kan få glæde af den viden der er samlet ind.

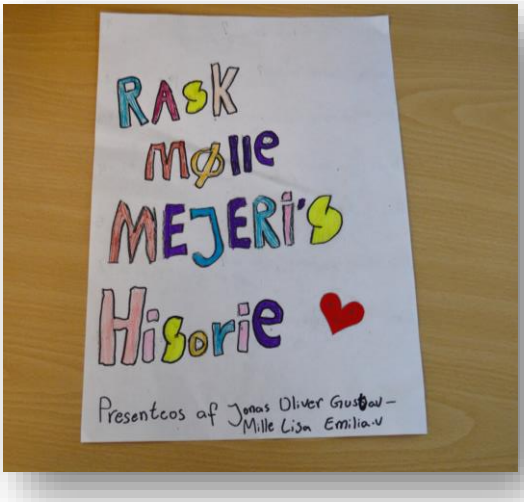

Formidling:

Grupperne præsenterer deres viden – det kan være for hinanden i klassen eller de kan invitere en anden klasse på besøg. Det kan også være i forbindelse med et større arrangement til en forældredag el. lign. Nedenstående er et udpluk af mulighederne.

Forsamlingshuset

Her er der en oplagt mulighed for at invitere til en sammenkomst i forsamlingshuset.
Det kan f.eks. være gymnastik eller afdansningsbal.

Mejeriet

Smør var den store eksportvare, da mejerierne startede i sin tid. Eleverne har selv kærnet smør og serverer kiks med dejlig tandsmør og der er æblekage med flødeskum.

Mejeriet

Brugsen udstiller f.eks. en samling gamle reklamer, gamle billeder og nogle gamle produkter lånt hos lokalarkivet og et af museerne.

Frysehus

Der udstilles poster med billeder og f.eks. nogle eksempler på hvordan man pakkede frysevarerne i gamle dage.

Vandværk

Her bydes på dejligt koldt vand fra vandhanen og laves en prissammenligning til købt vand på flaske. Der er også nye og gamle billeder fra vandværket.

Efter forløbet - evaluering:

- Hvad har du lært under forløbet?

_____

_____

- Har undervisningen været anderledes end normalt? Beskriv.

_____

_____

- Hvad synes du om den måde at lære på, som du har oplevet under forløbet?

_____

_____

- Har forløbet givet dig større motivation for og interesse i at lære nyt om din by og dit nærområde? Uddyb.

_____

_____

- Hvad har været det bedste under forløbet?

_____

_____

- Hvad kan forbedres?

_____

_____

Baggrundsmateriale:

Hedensted.dk – søg efter digitale kort

Kenddinlandsby.dk – søg efter stederne

På museum:

Museerne i kommunen har meget at byde på og de vil gerne have besøg af skoleelever.

Flere af museerne har ting fra Andelstiden.
F.eks. har Glud Museum et transformatortårn, med historier om elforsyningen, der også blev en del af andelsbevægelsen.

Glud Museum

En fantastisk samling smukke gamle huse og gårde, der fortæller om livet i østjyske landsbyer.
Museet har en skoletjeneste med aktiviteter for eleverne og en udfarende kultur- og naturvejleder.
Se mere på: gludmuseum.dk

Hjortsvang Museum

Her er masser at kigge på – store og små maskiner, gamle redskaber og huse indrettet som i gamle dage.
Museet tilbyder gratis skoletjeneste med besøg på typisk 1½-2 timer – evt. op til 4 timer.
Se mere på: hjortsvangmuseum.dk

Mindestuen i Gl. Sole

Her åbnes dørene efter aftale til en skolestue, der ser ud som for 100 år siden. Den gamle privatskole fortæller også historien om "De stærke jyder" – en religiøs bevægelse, der blev udbredt her på egnen.
Se mere på: destærkejydersskole-mindestuen.dk

Juelsminde Havnemuseum

Fortæller fiskernes historie og historien om havnen og færgehavnen.
Se mere på: havnemuseum.dk

Uldum Mølle

Den fine gamle mølle maler stadig og er rammen om et møllemuseum og en udstilling, der viser udsnit af livet i og omkring det store Uldum Kær.
I kan selv male mel og se mølleren arbejde.
Se mere på: uldummolle.dk

Danmarks Ferguson Museum

Her er der traktorer og andre landbrugsmaskiner i lange baner. Man må selv gå rundt og kigge i verdens største samling af Ferguson traktorer.
Se mere på: fergusonmuseum.dk